

Familien Mosborg fra Elinelund Andelsmejeri i Støvring

Britta E. Nielsen, Støvring

Forældrenes baggrund.

Mejeribestyrer senere bankbestyrer Niels Peter Mikkelsen Mosborg er født i Frøslev, Thisted Amt i 1859 og død i Støvring 1932. Hans kone hedder Mette Kirstine Thøgesen Lund Mosborg, født i Kalvslund, Ribe Amt i 1860 og død i Støvring i 1935. Mette og Niels Peter bliver gift i Mettes hjemby i Sønderjylland i 1890. Han er mejeribestyrer i Føvling Ribe Amt, hvor det første barn er født. De næste tre børn er født i Suldrup, hvor faderen er mejeribestyrer på andelsmejeriet ”Stenshøj”. 1899 bliver Niels Peter Mosborg mejeribestyrer i Støvring på andelsmejeriet ”Elinelund”. De to sidste børn er født i Buderup sogn – ifølge folketællingen 1910.

Elinelund Andelsmejeri ca. 1900 med bestyrerbolig til højre

Ifølge bestyrelsesprotokollerne, der opbevares på det lokalhistoriske Arkiv for den tidligere Støvring Kommune, bliver det nye andelsmejeri, bygget i 1888, anbragt syd for byen, hvor det nuværende boligkompleks ”Elinelund” ligger i dag. Hvem der tager initiativet, ved jeg ikke, men det bliver grundlagt af 53 mælkeproducenter på en generalforsamling i marts måned i gartner Ludvig Mosbæks frølager på det nuværende

Mosbæks Allé nr.16 A. Formålet er at opnå fordelene ved fælles fremstilling af smør forarbejdet af faguddannede mejerister og at sikre overskuddet til mælkeproducenterne selv.

Familien Mosborg ca. 1910. Børnene hedder Thyge Lund Mosborg 1893, Axel Michael Lund Mosborg (1895), Anda Marie Lund Mosborg (1897), Harald Lund Mosborg (1899), Thyra Lund Mosborg (1901) og Sigurd Lund Mosborg (1903)

N. P. Mosborg som mejeribestyrer og bankbestyrer i Støvring

Der er to mejeribestyrere, inden Niels Peter Mosborg overtager bestillingen fra 1. november 1899. På det tidspunkt er der lige bygget en ny bestyrerbolig og forbedrede værelser, fordi mejeriet har opnået Det kgl. Danske Landhusholdningsselskabs anerkendelse til at uddanne nye mejerister.

Mosborg opnår følgende ansættelsesvilkår: ”Fast løn 2500 Kr. og 1 Øre for hvert

Pund fersk smør, der sælges fra Mejeriet, dog garanteres ham 2600 Kr. Fri Bolig, fri Brændsel, fri skummet Mælk og Kjærnemælk, 1 ½ Pægl Fløde daglig imod at afholde Belysningsudgifterne i Mejeriet. For det Tilfælde, at det skulde forlanges af Mejeribestyreren at udtage Mælkeprøverne ved de ugentlige Kontrolleringer, ydes ham derfor 100 Kr. pr. anno.” På næste bestyrelsesmøde i september måned 1899 kort før Mosborg-familien skal flytte ind, opnår Mosborg en forbedring ”Det vedtoges at sætte et Trappegelænder om Trappen til Mejeribestyrerboligen”. Der er flere mindre børn i den nye bestyrers familie og flere kommer til.

Ifølge informationer i Aalborg Stiftstidende, der nu er tilgængelig på nettet ser man, at Niels Peter Mosborg arbejder energisk for at forbedre produktionen af smør f.eks. ved at deltage i den amtslige mejeristforenings udstillinger med kvalitetsbedømmelser og ved at være med til at arrangere kurser for at højne kvaliteten i smør- og osteproduktionen i amtet. Han opnår selv præmier og hædrende omtale til mejeriet for smørprodukter. Han er aktiv i Aalborg Amts Mejeristforening og vælges flere gange som delegeret til den landsdækkende fællesorganisation.

Efter mellem 20 og 30 år som mejeribestyrer bliver Niels Peter Mosborg bankbestyrer i Dansk Andels- og Folkebanks Afdeling i Støvring. Han beholder denne stilling til sin død i 1932. Nekrologen i Aalborg Amtstidende 13. juni 1932 lyder som følger ”Bankbestyrer N. P. Mosborg, Dansk Andels- og Folkebanks Afdeling i Støvring er pludselig afgået ved Døden af Apopleksi .71 Aar gammel. Afdøde, der har boet i Støvring i en meget land Aarrække, først som Mejeribestyrer, siden som bankbestyrer, var en retlinet og meget afholdt Mand. Han var bl.a. medlem af Frimenigheden og Regnskabsfører i Brugsforeningen. N. P. Mosborg efterlader sig Hustru og flere Børn, en søn i Californien, en i Paris samt den kendte pianist Mosborg og to Døtre.”

Højskoleforstander Søren Frederiksen skriver i Støvring Høj- og Uddelerskoles Årsskrift 1932 et mindeord om N. P. Mosborg: ”Den, som i den sidste Menneskealder har været elev på Støvring Højskole, kendte Mosborg. --- Naar han var kendt af Eleverne, skyldes det til dels, at han var den stedlige Tilsynsførende her ved Skolen, men endnu mere, at han var en stadig Gæst ved forskellige Møder. Ved saadanne Lejligheder maatte man lægge mærke til, at han holdt meget af vor rige Sang- og Salmeskat. Det gjaldt maaske særligt de bibelhistoriske Sange. (De) havde bidraget til at bevare det barnlige Sind hos ham, til han naaede Støvet Aar.

Mosborg var en stadig Kirkegænger og hans Nærværelse og Deltagelse i Salmesangen --- gav meget større Bidrag til Gudstjenesten, end han selv anede. ---- Naar den lille Frimenighedskreds her om Vinteren samledes i Hjemmene til de saakaldte Onsdagsmøder, fyldte Mosborg meget. I Mosborgs Selskab herskede altid en god Tone. Han var mild i sin Kritik overfor andre. Hele hans Karakter var præget af Redelighed i stort og småt.”

Jeg hæfter mig ved Søren Frederiksens karakteristik af Mosborg som et religiøst og musikalsk menneske med en betydelig sangstemme. Han er meget engageret i højskolens kulturelle virksomhed og Frimenighedens aktiviteter. Han fremstår i mindeordene som en meget ærlig og tillidsfuld mand i forhold til andre mennesker.

Om Mette Mosborg ved jeg kun, hvad der står i Aalborg Stiftstidende 10. oktober 1935, dagen efter hendes død 9. oktober 1935: ” Den gamle Dames Laarbensbrud medførte Døden. Enkefru Mette Lund Mosborg, Støvring død. For 3 Maaneder siden var den ca. 77 Aar gl. Enkefru Mette Lund Mosborg, Støvring, saa uheldig at snuble, , da hun var ude i sin Have. I Faldet brækkede hun Laarbenet, og matte indlægges paa Aalborg Amtssygehus. For godt en Uge siden blev det Lægerne klart, at hendes Liv ikke stod til at redde og hun fik derfor Lov til at

komme Hjem. Her naaede Døden hende i gaar. Dødsaaarsagen var en Hjerneblødning. I øvrigt har hun i det meste af den Tid, hun har ligget syg, været uklar.

Enkefru Mosborg var Enke efter tidligere Mejeribestyrer senere Bankbestyrer Mosborg, der døde for et par Aar siden. Mandens død i Forbindelse med anden personlig Sorg, bl.a. et par Børns bratte Død, medvirkede til at den gamle Dames Livsmød var brudt. Hendes Død har gjort et dybt indtryk på Beboerne i Støvring, der satte overordentlig Pris paa den kloge gamle Dame. Hun efterlader flere voksne Børn. En Søn er Maler og bosiddende i Amerika, en anden søn er Pianist Mosborg. Begravelsen finder sted fra Støvring Frimenighedskirke paa Mandag”.

Hvordan gik det de 6 børn? Ikke overraskende har flere af dem kunstneriske evner, men som allerede nævnt dør nogle af dem tidligt.

Thyge Lund Mosborg, der findes som elev på Støvring Højskole 2 vintre i sin pure ungdom, blev uddannet mejerist og derefter ingeniør, men kunne ikke skaffe sig arbejde i Danmark. Derfor rejser han til Mexico og finder arbejde og et godt hjem, hvor han holder til. Ifølge mindeord i højskolens årsskrift for 1925 fortæller han familien efteråret 1924 i et brev, at han skal stå for et stort ingeniørarbejde ved Stillehavskysten. Juleaften 1924 kommer der besked om, at Thyge er druknet i Stillehavet under badning. Han bliver kun 31 år gammel.

Axel Michael Lund Mosborg læser til cand. mag formentlig i sprogfag, men jeg ved ikke om gør studierne færdig. Som stud.mag. i 1916 optræder han med foredrag og lysbilleder som en del af Studenteragitationen mod Salget af Dansk Vestindien. Han studerer et år i Paris, men tilbringer også 2 ungdomsår i Sønderjylland. Senere bor han 3 år i Paris 1931-34 som sproglærer og i 1936 omtales han som ejer af ”Kunsthandel og Sproginstitut” på Frederiksberg-gade 39 i København, hvorfra han også organiserer rejser til Tyskland og Paris med sig selv som rejseleder.

Senere flytter han til Aalborg, hvor han lever af at give privatundervisning i engelsk, fransk og tysk for viderekomne. Da han er ca. 50 år gammel (omkring 1940) begynder han at male og får optaget 3 billeder på Kunstnernes Efterårsudstilling i København. Der er en artikel med foto af ham i den anledning i Aalborg Stiftstidende 26. oktober 1950. Han forsætter med at male og har en del udstillinger i Aalborg og salg fra et atelier. Han tilbringer nogle somre i Sydeuropa og han søger bl.a. kørelighed til syden, evt. til Paris med telt og staffeli mod betaling i form af malerier og guidning. Han oplyser selv, at det er i Paris han har modtaget undervisning i maleteknikker. Kritikerne synes noget uenige om kvaliteten af hans kunstneriske udfoldelser. En af kritikerne mener, at hans force er landskaber og lysvirkninger, mens hans svage sider er mennesker og ansigter. Han har skrevet flere kronikker til Aalborg Stiftstidende, den ene om en rejse tværs over USA i 1963, en anden handler om et gensyn med Sønderjylland og en tredje et forslag om at gøre Aalborg til en grønnere by. Han bliver gift med en kvinde ved navn Anna og hun er den eneste, der er nævnt i hans dødsannonce. Han dør i Aalborg 11. juli 1977. Det er ikke lykkedes mig at finde nogen af hans malerier. Der er dog gengivet et par malerier og et par tegninger i Aalborg Stiftstidende i meget sløret udgave.

Anda Marie Lund Mosborg dør ifølge dødsannoncen ganske pludseligt 20. januar 1936. Jeg tror, at hun har et skrøbeligt helbred, for hun bliver boende hjemme. Hun fremfører en sang akkompagneret af sin bror Sigurd under en sønderjysk uge på Støvring Højskole i februar 1934. Hun bliver kun 39 år gammel. Jeg har ikke andre oplysninger om hende.

Harald Lund Mosborg bliver også uddannet mejerist og findes på et vinterophold på Støvring Højskole. Han udvandrer til USA i 1927, men forinden tilbringer han et år i Norge hvor

han bliver gift med en kvinde ved navn Gurli Morgenstjerne (død 1937). Om hun fulgte med til USA er uklart, men de fik ingen børn. Harald udvikler sin talent for at tegne og male i Californien, mens han lever af et job som mejerist. Han får en kunstnerkarriere som fresco- og portrætmaler og ender som professor ved et kunstinstitut i New York. Ifølge en yngre bror omkommer Harald, da han er på vej til Danmark i juli 1940. Det svenske passagerskib torpederes nordvest for Skotland. Harald bliver 41 år. Det er ikke lykkedes at finde eksempler på hans kunst.

Thyra Lund Mosborg får tidligt musikundervisning og er elev på Støvring Højskoles sommerskole i 1921. Grethe Mølbach Frederiksen fortæller i højskolens Årsskrift for 1933, at Thyra ligger på sygehuset i foråret 1933, men kommer hjem og ”fylder den gamle højskole med liv og glæde”. Det varer kun kort, for den 28.maj falder hun om af et hjerteslag midt i arbejdet. Hun bliver 32 år.

Sigurd Lund Mosborg får tidligt klaverundervisning og viser sig at have talent. Han har organisteksamen fra Københavns Konservatorium og studerer derefter hos Max Pauer i Leipzig. Han er færdiguddannet 1929, hvorefter han begynder at undervise i orgel, klaver og teori. Den 27. november 1936 er han ude for en trafikulykke og en reportage i Aalborg Stiftstidende rummer en del oplysninger. ”Motorcyklist faar alvorligt Benbrud. Musiker Mosborg, Aalborg, tilskadekommen ved Færdselsulykke ved Ellidshøj. Musiklærer Mosborg, Vesterbro 30, Aalborg, som har Elever saavel i Aalborg som i Nibe og desuden fungerer som organist ved Valgmeningheden i Støvring, tilbagelægger sine hyppige Rejser mellem Byerne paa Motorcykle. I Middag blev han under en af sine Ture ramt af en Ulykke paa landevejen ca. 1 km Nord for Ellidshøj, idet han stødte sammen med en Personbil fra København. Bilen er en Morris, K 17 593. Den kom syd fra og skulle paa en lige Strækning passere Motorcyklisten, der kom Nord fra. Hvad der har foraarsaget Sammenstødet er endnu ikke opklaret, men Bilens vestre Side er ramponeret efter Stødet mod Motorcyklen, medens dens højre Side er mærket af vaad Bark og synes at have strejft et Vejtræ. Musiklærer Mosborg paadrog sig ved sammenstødet et farligt Brud på venstre Ben og nogle Hudafskrabninger. Han blev i Redningskorpsets Ambulance kørt til Aalborg Amtssygehus ledsaget af Bilens Fører.”

Sigurd Mosborg må være kommet over ulykken for han får en lang musikkarriere i Aalborg. Han er meget involveret i Musikselskabet i Aalborg, der holder til på Katedralskolen og var i mange år fast bidragsyder ved de 4 årlige koncerter i Kammermusiksammenslutningen ”Pro Musica” i Aalborg. Han gav privatundervisning, men han underviste også på konservatoriet i Aalborg i klaverspil i en årrække.

En nekrolog i Aalborg Stiftstidende 31. oktober 1974 fortæller om hans karriere: ”Pianist Sigurd Mosborg, Hasserisgade 1, Aalborg, er død, 71 år. Sigurd Mosborg, der var en dygtig pianist, som var kendt for at lægge følelse og varme i sit spil, har gennem årene akkompagneret adskillige kunstnere ved koncerter i Aalborg. Han har også selv tidligere gennemført koncertaftener bl.a. i sin tid med kgl. kapelmusikus Niels Simon Christiansen. Sigurd Mosborg indlagde sig fortjeneste som en dygtig og samvittighedsfuld musiklærer og var kendt som en dygtig pædagog. Han var et stilfærdigt, beskedent og venligt menneske. Han var ugift.”

Sammenfatning: Mosborgfamilien er en af de centrale familier under Støvrings etablering som lokalt centrum for andelsbevægelsens kernevirkomheder i form af mejeri og brugs/foederstofforretning og som kulturelt samlingspunkt i den grundtvigianske højskole- og frikirkebevægelse. Mosborg bliver senere bestyrer i bevægelsens bank, da der oprettes en afdeling i byen. Mejeribestyreren arbejder ikke blot for faglige forbedringer og en udvikling af mejeriernes produktstandard men han hører tydeligvis til højskolens og frimenighedens faste stok, der kommer til foredrag og religiøse møder, hvor man synger sange og salmer fra den danske

sangskat. Også Mosborgs børn kommer fra barnsben på højskolen, men alle drengene får en videregående uddannelse som mejerist/ingeniør, sproglærer og musiklærer/pianist. De to døtre synes at have et skrøbeligt helbred, men har kunnet sprede glæde og er afholdte i omgangskredsen. Flere om ikke alle børnene er kunstnerisk begavede og to af sønnerne bliver kunstmalere - en anden pianist. I forbindelse med deres uddannelse kommer drengene langt mere rundt i verden end det var almindeligt på den tid. Børnene bliver i stand til at løfte sig fri af den lille stationsby og klare sig i verden og i Aalborgs mere sofistikerede kulturliv med dyrkelsen af klassisk musik og fremmedsprog som tysk, engelsk og fransk. Flere af børnene gifter sig, men de får ingen børn, så vidt jeg ved.

Kilder: Folketællinger, kirkebøger. Protokol for Andelsmejeriet Elinelund 188 ca. 1920 fra Lokalkivet for Støvring gamle kommune. Aalborg stiftstidende på nettet, Mediasstream.dk med bl.a. Aalborg Amtstidende før 1918. Aalborg Amtstidende på Aalborg Stadsarkiv. Ancestry.com.

P.S Hvis der er nogen læsere, der har kendt medlemmer af familien og evt. har bevaret fotos, tegninger, malerier vil jeg gerne høre om det så at oplysningerne kan føjes til den viden jeg hidtil har samlet.